

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060304

DOM
2020-10-28
Stockholm

Mål nr
P 3722-19

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2019-03-14 i mål nr P 1805-18, se bilaga A

PARTER

Klagande

1. A
2. B
3. C
4. D, adress som 3
5. E
6. F, adress som 1
7. G
8. H, adress som 7
9. I, adress som 5
10. Naturskyddsföreningen i Botkyrka-Salem, c/o J

Motparter

1. Botkyrka kommun, 147 85 Tumba
2. Aktiebolaget Botkyrkabyggen, 556064-6191, Box 1, 147 21 Tumba

Ombud: X och Y

3. SHH Bostad AB, 559007-1824, Kammakargatan 7
111 40 Stockholm

SAKEN

Detaljplan för Tumba skog i Tumba kommun

Dok.Id 1529921

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandena.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

A, B, C, D, E, F, G H, I och **Naturskyddsföreningen i Botkyrka-Salem** (A m.fl.) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva detaljplanen.

Botkyrka kommun, Aktiebolaget Botkyrkabyggen och **SHH Bostad AB** har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

A m.fl. har anfört i huvudsak detsamma som i mark- och miljödomstolen. **E, I, G** och **H** har tillagt att detaljplanen inte är anpassad till befintliga naturvärden och att de är kritiska till att en fördjupad naturvärdesinventering inte har gjorts.

Botkyrka kommun har anfört i huvudsak följande:

Kommunen har bedömt att detaljplanen inte påverkar Salems eller Södertälje kommuner på ett sådant sätt att de ska anses vara samrådsparter i ärendet. Planområdet angränsar inte till dessa kommuner och omgivningspåverkan är liten. Kommunen har i tillräcklig utsträckning redovisat och bemött de inkomna samråds- och granskningsyttrandena. Miljökonsekvensbeskrivningen fanns med i det underlag som skickades ut i samband med samrådet. Underlaget fanns enligt informationsbrevet om samråd tillgängligt på kommunens hemsida. Kommunens ansvar är att hålla materialet tillgängligt, vilket kommunen också har gjort. Det anges inte i plan- och bygglagen (2010:900), PBL, vilket underlag länsstyrelsen ska basera sitt samrådsyttrande på. Länsstyrelsen har haft tillgång till miljökonsekvensbeskrivningen under granskningstiden och har då haft möjlighet att agera. Miljökonsekvensbeskrivningen är utförd av en välrenommerad och oberoende miljökonsultfirma enligt miljöbalkens bestämmelser. Den omnämnda källkällan säkras genom att området där den är belägen läggs ut som parkmark i detaljplanen. Området, som för närvarande är privatägt och inte

detaljplanelagt, kommer i samband med genomförandet av detaljplanen för Tumba skog att överföras till kommunen som i sin tur ska bygga och förvalta parken runt källan. Naturvärdesinventeringen och miljökonsekvensbeskrivningen är båda tillräckligt väl underbyggda för att kunna ligga till grund för antagandet av detaljplanen. Utöver naturvärdesinventeringen har även en fladdermusinventering och en särskild trädinventering/trädinmätning gjorts. I den utsträckning det varit möjligt, utan att detaljplanens ändamål äventyrats, har kommunen beaktat påverkan på naturvärden och anpassat detaljplanen. Naturvärdesinventeringen har kompletterats med ett klarläggande yttrande av Ekologigruppen daterat den 13 september 2019. De artlistor som har skickats in till domstolen medför inte någon anledning att ifrågasätta bedömningarna i naturvärdesinventeringen om planområdets naturvärden.

Naturvärdesinventeringens syfte har inte varit att kartlägga alla arter som finns inom området. Listan över fåglar som getts in i målet redovisar fåglar som är rapporterade i Artportalen. Vad särskilt gäller de till Artportalen inrapporterade rödlistade fågelarterna konstaterar kommunen att observationerna inte är koordinatsatta vilket, tillsammans med det faktum att Artportalens tillförlitlighet kan ifrågasättas, gör att observationerna måste betraktas med försiktighet. Av de rödlistade svamparna på den inskickade listan är det bara ett fynd av persiljespindling som förekommer inom mark som ska bebyggas. Persiljespindling är klassad i den lägsta rödlisteklassen NT (nära hotad).

Dagvattenutredningen visar att dagvattnet kommer att tas om hand på ett säkert sätt så att Segersjö dricksvattentäkt inte påverkas. Planhandlingarna visar att det finns förutsättningar att hantera det dagvatten som uppkommer inom planområdet. Allt dagvatten planeras att tas om hand och infiltreras ned till grundvattnet vilket innebär att det inte blir någon större skillnad i den totala grundvattenbildningen till följd av exploateringen. Risken för översvämning av Kvarnsjön och Uttran bedöms inte öka på grund av exploateringen.

Aktiebolaget Botkyrkabyggen har anfört i huvudsak följande:

Detaljplanen är genomarbetad och baseras på ett gediget underlag. Den tillför många nya välbehövliga bostäder i Botkyrka kommun.

SHH Bostad AB har anfört i huvudsak följande:

Den avvägning mellan allmänna och enskilda intressen som gjorts i planärendet har skett på grundval av sedvanlig planberedning och utredning. Såväl miljökonsekvensbeskrivningen som den särskilda naturvärdesinventeringen har genomförts enligt vedertagen praxis och standard och, såvitt avser miljökonsekvensbeskrivningen, lag. Det särskilda yttrandet av Ekologigruppen avseende naturvärdesinventeringen som getts in till Mark- och miljööverdomstolen understryker dessutom att den slutligt antagna detaljplanen, i förhållande till det ursprungliga planförslaget, på ett flertal punkter ändrats och anpassats varigenom planens miljöpåverkande effekter minskat avsevärt.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Den naturvärdesinventering som genomförts under planarbetet har, som mark- och miljödomstolen konstaterat, utförts enligt SIS-standard (SS 199000:2014). Även om det kan sägas föreligga en viss brist i inventeringen på grund av att den utförts under endast en årstid, anser Mark- och miljööverdomstolen att inventeringen tillsammans med det övriga underlaget som legat till grund för beslutet att anta detaljplanen har varit tillräcklig för att detaljplanens konsekvenser för miljön ska kunna bedömas på ett godtagbart sätt. Mark- och miljööverdomstolen instämmer vidare i mark- och miljödomstolens bedömning att de avvägningar som kommunen har gjort ryms inom det handlingsutrymme som kommunen har vad gäller att göra överväganden rörande platsens naturvärden och hur marken ska användas. Inte heller i övrigt gör Mark- och miljööverdomstolen några andra bedömningar än de som mark- och miljödomstolen har gjort. Det som klagandena i målet har anfört föranleder således inte någon ändring av den överklagade domen.

Crane Holding AB:s begäran

I Mark- och miljööverdomstolen har Crane Holding AB begärt att domstolen ex officio ska pröva om detaljplanen för Tumba skog inkräktar på den tillståndsgivna verksamhet som bedrivs vid Tumba bruk. Bolaget har anfört bl.a. att det i den framtagna bullerredovisningen inte ingår buller från verksamheten vid Tumba bruk och att det därför

kan ifrågasättas om detaljplanen är utformad med skäligen hänsyn till befintliga förhållanden.

Tumba kommun och SHH Bostad AB har yttrat sig över Crane Holding AB:s begäran och anfört bl.a. följande: Det är Crane Holding AB:s dotterbolag Crane AB som är verksamhetsutövare vid Tumba bruk. Crane AB har som berörd sakägare fått ta del av handlingarna under planprocessen och har godkänt detaljplanen. Den bullerutredning som har utförts är tillräcklig för att läggas till grund för detaljplanen. Kommunen har under planarbetet bedömt att industribuller från Crane AB:s verksamhet inte påverkar buller inom planområdet. Vägen och järnvägen som går mellan planområdet och Tumba bruk utgör större bullerkällor.

Mark- och miljööverdomstolen har i tidigare avgöranden (se t.ex. MÖD 2012:31) uttalat att det från den överprövande instansens sida bör vara möjligt att i uppenbara fall ex officio ingripa mot beslut som har fattats i strid mot någon rättsregel. När den rättsregel som kan ha överträtts innefattar ett bedömningsutrymme måste emellertid utrymmet för en officialprövning vara mycket litet och en sådan prövning bör endast undantagsvis komma i fråga. Den fråga som Crane Holding AB vill få prövad, dvs. om detaljplanen är utformad med skäligen hänsyn till Crane AB:s verksamhet vid Tumba bruk, innehåller ett betydande inslag av bedömning. Prövningen bör därför inte göras ex officio. Crane Holding AB:s begäran föranleder således inte någon ytterligare åtgärd från Mark- och miljööverdomstolens sida.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv och Ingrid Åhman, referent, tekniska rådet Mikael Schultz, hovrättsrådet Ulf Wickström samt tekniska rådet Mats Kager.

Föredragande har varit Vilma Herlin Hjorth.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2019-03-14
meddelad i Nacka

Mål nr P 1805-18

PARTER

Klagande

1. K

2. L

Samma adress som 1

3. A

4. B

5. C

6. M

7. N

8. O

9. P

Samma adress som 8

10. Q

Samma adress som 8

11. R

Samma adress som 8

Dok.Id 551371

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 69 131 07 Nacka	Sicklastråket 1	08-561 656 40 E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00–16:30

12. D

13. S

14. T
Samma adress som 13

15. Naturskyddsföreningen Botkyrka-Salem
Bergsvägen 12
144 31 Rönninge

16. U

17. V
Samma adress som 16

18. X

19. Y

20. Z

21. E

22. Uttrans fastighetsägareförening genom Uttrans Vattenvårdsgrupp
Uddvägen 10
147 63 Uttran

23. F

24. H

25. G
Samma adress som 24

26. I

27. Å

28. Ä
Samma adress som 27

Motpart
Botkyrka kommun
147 85 Tumba

ÖVERKLAGAT BESLUT

Botkyrka kommuns beslut 2018-02-22 i ärende nr KS/2018:60, se bilaga 1

SAKEN

Detaljplan för Tumba Skog i Tumba kommun

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avvisar Uttrans Fastighetsägareförenings och M's överklaganden.
 2. Mark- och miljödomstolen avslår övriga överklaganden.
-

BAKGRUND

Kommunfullmäktige i Botkyrka kommun beslutade den 22 februari 2018, § 36, att anta en ny detaljplan för Tumba skog (KS/2018:60). Beslutet har överklagats till mark- och miljödomstolen av K, L, A, B, C, M, N, O, P, Q, R, D, S, T, Naturskyddsföreningen Botkyrka-Salem, U, V, X, Y, Z, E, Uttrans Fastighetsägareförening, F, H, G, I, Å och Ä.

YRKANDEN

M, B, Uttrans Fastighetsägareförening, Naturskydds-föreningen Botkyrka-Salem, A, F, K, L, O, P, Q, R, H, G, E, I, Å, Ä, D, C, N, Z, U, V, S, T, X och Y har yrkat att kommunens beslut att anta detaljplanen ska upphävas.

UTVECKLING AV TALAN

Uttrans Fastighetsägareförening har anfört i huvudsak följande till stöd för att föreningen ska ha rätt att överklaga beslutet att anta detaljplanen.

Uttrans Fastighetsägareförening startades 1917 och har ca 400 medlemmar. Enligt föreningens stadgar har föreningen till uppgift att tillvarata föreningsmedlemmarnas intressen. Uttrans Vattenvårdsgrupp ingår som en arbetsgrupp i Uttrans Fastighetsägareförening. Uttrans Vattenvårdsgrupp har till uppgift att värna om sjöområdet i

Uttran enligt ett beslut på Uttrans Fastighetsägareförenings årsmöte den 4 mars 2015. Uttrans Vattenvårdsgrupp samarbetar med Naturskyddsföreningen i Botkyrka och Salem, Uttran och Rönninges fiskevårdsföreningar samt Botkyrka, Salem och Södertälje kommuner för att förbättra miljö kvalitetsnormerna i sjön Uttran och skydda Uttrans grundvattenförekomst.

M har anfört i huvudsak följande till stöd för att han ska ha rätt att överklaga beslutet att anta detaljplanen.

Om man skövlar skogen i och bygger bostäder i området innebär det att utsikten förstörs. Skogen i området är en urskog som är skyddad från att skövlas. Han vill ha kvar den vackra naturen, grönområdet och fornminnena på platsen.

A och F har anfört i huvudsak följande till stöd för att de ska ha rätt att överklaga beslutet att anta detaljplanen och till stöd för sin talan i sak.

Deras fastighet, FA4, berörs av den nya planen eftersom den gränsar mot Tumbaån och ligger i en dal nedanför den höjd som planområdet ligger på. Detaljplanen innebär att ytor som idag infiltrerar dagvatten kommer att hårdgöras. Vid höga flöden ska dagvatten från planområdet ledas till Segersjön och Kvarnsjön. Segersjön rinner ut i Utterkalven som i sin tur mynnar ut i Tumbaån, där deras fastighet är belägen, och sedan ut i Kvarnsjön. Nivåskillnaden mellan Utterkalven och Kvarnsjön är normalt 2 cm. Höga flöden i Kvarnsjön hindrar avrinningen från Utterkalven vilket leder till att deras fastighet översvämmas.

Dagvatten som inte kan infiltreras kommer ledas till östra delen av planområdet och vidare mot Kvarnsjön. Tumbaån och Kvarnsjön utgör avrinningsområde för hela Uttrans sjösystem med biflöden. Kvarnsjöns utlopp begränsas av en dammlucka och en kulvert under Tumba Gärde. Det har inte gjorts någon utredning avseende vilken kapacitet dammluckan och kulverten har och vilka nya tillflöden av vatten som uppkommer genom den planerade exploateringen. Det har inte heller utarbetats

någon plan för vad man ska göra när kapaciteten är nådd. Detaljplanen bidrar således till en ökad risk för översvämningar för fastigheterna kring sjön Uttran.

Segersjö vattentäkt är en del av Malmsjömagasinet, vilket har klassats som en viktig reservvattentäkt för södra delen av Stockholms län. Det är även intressant för Södertälje kommun som saknar egen reservvattentäkt. Den antagna detaljplanen medger bebyggelse inom det inre vattenskyddsområdet. Att hårdgöra ytor minskar enligt dagvattenutredningen bildandet av grundvatten i området och ökar bildandet av förorenat dagvatten. Mängden grundvatten till Segersjö vattentäkt minskar därför samtidigt som mängden inducerad infiltration av ytvatten från Segersjön och Utterkalven till vattentäkten riskerar att öka.

B har anfört i huvudsak följande till stöd för att att han ska ha rätt att överklaga beslutet att anta detaljplanen och till stöd för sin talan i sak.

Han äger fastigheten FA2. Byggnaden på fastigheten uppfördes 1908 och är förklarad som särskilt värdefull, till och med omistlig från såväl historisk som kulturhistorisk synpunkt. Han är som ägare till fastigheten därför skyldig att hålla byggnaden i vårdat skick och i övrigt tillse att den inte går förlorad. Den planerade exploateringen kommer resultera i ökade dagvattenflöden till Kvarnsjön och Uttrans sjösystem, vilket kommer få vattnet i Kvarnsjön och Uttran att stiga. Ytvattennivån har i januari 2018 nått och överskridit den högsta nivån som är godkänd enligt länsstyrelsens vattendom Botkyrka VA77/73. Han har också observerat att Tumbaån har svämmat över med översvämning av hans brygga och strandkant som följd. Vid mätning av grundvattennivån har han också konstaterat att den ligger endast 1 m under källargolvet på hans byggnad. Eftersom byggnaden på FA2 ligger låglänt nära sjön Utterkalven kommer en höjning av ytvattennivån i Kvarnsjön och Uttran att förorsaka skador på hans fastighet.

Kvarnsjön, som kommer att ta emot i stort sett alla dagvattenflöden från det tänkta exploateringsområdet, är förbunden med Utterkalven via Tumbaån.

Det saknas utredning om hur stora de sammantagna dagvattenflödena från den planerade byggnationen i Tumba Skog kommer att bli och hur mycket Kvarnsjön och dess avrinning förmår att hantera. Kvarnsjöns vatten avtappas genom en dammlucka för vidare transport via en kulvert under gårdet i Tumba för slutligt utlopp i Tullingesjön. Kulverten anses redan med nuvarande flöden vara underdimensionerad och utsläpp genom Kvarnsjöns dammlucka måste därför regleras för att kulverten inte ska kollapsa. IVL Svenska Miljöinstitutet har 2010 utfört en översiktlig klimat- och sårbarhetsutredning på uppdrag av Botkyrka kommun. Av utredningen framgår att det redan idag finns stor risk för att Tumbaån kommer att översvämmas och att allvarliga skador riskeras om Mälaren stiger och dämmer upp i Tumbaån. Det framgår också att IVL Svenska Miljöinstitutet anser att det föreligger stor risk för att Tumbaåns kulvert kollapsar. Redan 2010 fastslog IVL Svenska Miljöinstitutet således att Tumbaåns kulvert är för klent dimensionerad för att klara ökade mängder vatten. Den planerade exploateringen av Tumba Skog fanns då inte med i bedömningsunderlaget för utredningen.

Det har inte heller utretts hur stora de sammantagna dagvattentillskotten från alla nybyggnationer kring Kvarnsjön, Utterkalven och Tumbaån blir och vilka ökade tillflöden som uppkommer genom nybyggnationerna runt sjösystemet. Sjösystemet och dess avvattning är extremt känsligt för ökade flöden, vilket kan förväntas förvärras vid exploatering av Tumba skog. Antagandet av detaljplanen strider också mot miljöbalkens försiktighetsprincip då de sammanvägda riskerna med byggnationen inte har beaktats och inte heller analyserats tillräckligt.

Exploatören, SHH AB, har ansvarat för att ta fram miljökonsekvensbeskrivningen både som uppdragsgivare och finansiär, vilket strider mot MKB-direktivet. I miljökonsekvensbeskrivningen varnas också för översvämningsrisker, ökade föroreningar och ökad dagvattenbildning på grund av byggnationen. Miljökonsekvensbeskrivningen var inte heller med i den dokumentation kommunen skickat till länsstyrelsen under samrådsfasen. Beslutet att anta planen har därför tagits på ofullständiga grunder.

Det påstås vidare att inga miljö kvalitetsnormer kommer att påverkas av planen. I styrdokumentet för Botkyrkas vattenprogram har emellertid angetts att det finns risk för att såväl Uttrans grundvattenförekomst/Segersjö dricksvattentäkt och ytvattenförekomsterna Utterkalven och Tumbaån inte kommer att uppfylla miljö kvalitetsnormerna före 2021 avseende den kemiska statusen. Exploateringen av Tumba skog medför stor risk för att ytvattenrecipienterna Kvarnsjön, Segersjön och Utterkalven samt Tumbaån kommer att påverkas negativt på grund av tillkommande dagvattenutsläpp från byggnationen i Tumba Skog. Möjligheten att klara miljö kvalitetsnormerna riskerar därför att försämrans genom att orenade dagvattenutsläpp går direkt eller indirekt till ytvattenrecipienterna.

Detaljplanen medger också byggnation inom det inre vattenskyddsområde där grävning djupare än en meter, schaktningsarbeten, fyllningsarbeten, sprängningar, saltning och tippning av snö m.m. inte är tillåtet. Den tänkta exploateringen hotar Segersjö grundvattentäkt, vilken behöver ett utökat skydd. Allmänintresset att det finns tillgång till rent dricksvatten till alla ska väga tyngre än intresset av att bygga bostäder i Tumba skog. Han anser därför att grundvattentäkten i Uttran–Segersjö måste skyddas och ska hanteras som ett riksintresse.

Såväl de geotekniska utredningarna som dagvattenutredningarna är otillräckliga och det har inte utretts hur grundvattenflödena rinner mellan östra och västra delen i Tumba skog. Det är också fel att överföra hela ansvaret för dagvattenlösningar på exploitören. Det föreligger även oklara ansvarsförhållanden för skador till följd av kontaminering av dricksvatten, felaktiga dagvattenlösningar och översvämningar inom Tumbaåns sjösystem som uppkommer under genomförandefasen.

Det ifrågasätts vidare att inte Salem och Södertälje kommun har fått möjlighet att yttra sig över planen i samband med samrådet. I samband med granskningskedet har vidare hans granskningsyttrande förvanskats och man har angett fel fastighetsbeteckning för hans fastighet.

Naturskyddsföreningen Botkyrka-Salem (Naturskyddsföreningen) har anfört i huvudsak följande till stöd för sin talan.

Naturskyddsföreningens remissvar från den 5 juni 2017 har utelämnats i granskningsutlåtandet. Kommunen har också ändrat, felciterat och förvanskat deras granskningsyttrande i samband med granskningsutlåtandet vilket kan ha påverkat beslutet att anta detaljplanen.

Den naturvärdesinventering som har genomförts av Ekologigruppen är otillräcklig och man har missat befintliga naturvärden samt fågel- och svamparter. I inventeringen har flera delområden med höga naturvärden förbisetts, bl.a. våtmarksområdet. Naturskyddsföreningen har gett in en förteckning av observerade fågelarter i området under perioden 2016 och 2017. Denna visar att den genomförda naturvärdesinventeringen är otillräcklig beträffande förekomsten av rödlistade fåglar. En exploatering av Tumba Skog strider därför mot EU:s fågeldirektiv. Våtmarksområdet i Tumba Skog inventerades också under hösten 2017 av mykologen Mattias Andersson. Han hittade då flera nyckelarter av svampar som rapporterades in till Artdatabanken. Den aktuella detaljplanen strider också mot artskyddsförordningen eftersom skogen har en konstaterad nyckelbiotopsstatus, vilken försvinner helt med den tänkta exploateringen.

I svensk inventeringsstandard (SIS-TR 199001) rekommenderas vidare att det genomförs en fördjupad artinventering i detaljplaneområden där det finns skäl att misstänka ett högre naturvärde eller förekomst av rödlistade eller skyddade arter vars livsmiljöer kan beröras av åtgärderna. Det har utlovats en fördjupad inventering i området, men så har inte skett. Som en följd av detta är miljökonsekvensbeskrivningen också ofullständig.

En exploatering av området medför också att grundvattnet hotas av dagvatteninträngning från tillkommande hårdgjorda ytor. En exploatering och otillräcklig dagvattenhantering kan därför också komma att strida mot ramdirektivet för vatten. De vill därför att Segersjö grundvattentäkts inre och yttre skyddszoner från 1980,

med avseende på den östra delen av Tumba skog, återställs till sina ursprungliga vattenskyddszoner.

Kalkkällan i Tumba skog är också en del av Segersjö grundvattenmagasin och finns dokumenterad sedan mitten av 1750-talet. I planarbetet har kommunen inte tagit ställning till källans fornminnesvärde och koppling till Tumba bruk.

Naturskyddsföreningen har vidare pekat på risken för ras och skred i delar av exploateringsområdet utan att få något svar från kommunen i samband med granskningen av planen. Kommunen har inte heller gjort några beräkningar beträffande dagvattenrecipienten Tumbaåns kapacitet. Sjösystemet och dess avvattning är extremt känslig för ökade flöden. Ett tillskott av ytvatten på grund av en exploatering av Tumba Skog riskerar därför också att påverka grundvattnet.

Tumba å delar vidare dagvattenflöden med både Salem och Södertälje kommun. Detta har emellertid inte tagits i beaktande vid planeringen för Tumba skog. De anser att Salem och Södertälje kommuner borde ha fått del av handlingarna avseende detaljplanen i samband med samråds- och granskningsskedet.

U, V, S, T och Y har anfört i huvudsak följande till stöd för sin talan.

Kalkkällan har inte blivit tillräckligt undersökt i detaljplanearbetet. I läns museets rapport Tumba Skog 2015:010 framgår att kalkkällan i Tumba Skog (objekt 8 i rapporten) inte kan betraktas som fornlämning eftersom källans utlopp har blivit ändrad. Detta är emellertid inte korrekt. Tumba kalkkälla har alltid legat på platsen och har aldrig blivit övertäckt av grus från järnvägsbygget. Däremot har en annan kalkkälla och en mineralkälla som ligger 436 m öster om Tumba kalkkälla blivit övertäckta i samband med järnvägsbygget. Det har således skett en förväxling i läns museets rapport vilket har medfört att kalkkällan i Tumba skog inte har fått fornminnesstatus. Läns museets rapport om objekt 8, Kalkkällan i Tumba Skog

måste således revideras och kompletteras så att Kalkkällan i Tumba Skog förklaras som fornminne och får skydd enligt kulturminneslagen.

I Erik Castegrens minnesskrift till Riksbankens Papperbruks 200-års jubileum (1955) beskrivs källan vidare som en rikt givande källa vilken under tidernas lopp både tillfredsställde brukets behov av rent vatten för dess tillverkning och brukspersonalens för matlagning. Även det som framgår av granskningsutlåtandet avseende att samhällsbyggnadsförvaltningen bedömer att kalkkällan inte kan ses som ett kulturminnesmärke kopplat till Tumba bruk är således felaktig.

K och L har i en egen skrift anfört i huvudsak följande till stöd för sin talan.

Den planerade exploateringen riskerar kalkkällan i Tumba skogs existens. Miljökonsekvensbeskrivningen har inte redogjort för kalkkällan och ingenstans nämns någon kemisk analys av källvattnet eller att den har ett vattenflöde om 15–19 m³ per dygn och således räknas som dricksvattenförekomst i enlighet med ramdirektivet för vatten. Källan är därför också ett skyddat område enligt vattenförvaltningsförordningen. Beslutet om detaljplanen har således tagits på felaktiga och knapphändiga grunder vad beträffar Tumba skogs kalkkälla.

Avledande av utflödande grundvatten och anordningar härför är vidare provningspliktigt enligt miljöbalken. Skydd för grundvatten är reglerat enligt 1 kap. 1 § och 2 kap. 1, 6, 10, 12 §§ kulturminneslagen samt Europaparlamentets och rådets ramdirektiv för vatten.

Den antagna detaljplanen innebär att två våtmarker exploateras med bebyggelse. Värdet av dessa våtmarker, som är en av de mest värdefulla naturtyperna i Tumba skog, har förringats i detaljplaneprocessen och har inte behandlats närmare vare sig i naturvärdesinventeringen eller miljökonsekvensbeskrivningen och har endast fått naturklassningen "visst naturvärde". Denna del av skogen innehåller emellertid höga naturvärden, både vad gäller rödlistade svampar och rödlistade fåglar och

fynden finns registrerade i Artdatabanken. På grund av bl.a. de missade rödlistade svamparterna är naturvärdesinventeringen ofullständig och följer inte svensk standard. Artfynden tillsammans med områdenas biotopvärde borde ha medfört naturklassningen ”högt naturvärde” (klass 2).

De nuvarande akvatiska och terrestra ekosystemen med de två våtmarksområdena bidrar till att mildra effekter av översvämning och torka och bidrar till ytvatten och grundvatten av god kvalitet. Exploateringen i Tumba Skog med dess våtmarker strider således också mot ramdirektivet för vatten och grundvattendirektivet.

Detaljplanen är inte heller förenlig med 2 och 3 kap. miljöbalken eftersom väsentlig skada drabbar närboende och övriga boende som nyttjar skogen dagligen. Tumba Skog är mest lämpad som rekreationsskog och som skog med ett flertal viktiga ekotjänster. Platsen för exploatering i Botkyrkas sista samhällsnära skog av högt naturvärde är illa vald och går emot 2 kap. 2 § PBL.

D, C och N har i skrifter undertecknade enskilt eller tillsammans anfört i huvudsak följande till stöd för sin talan.

Tumba Skog är den sista tätortsnära skogen i Botkyrka kommun med så omfattande naturvärden och med en rik grundvattentäkt. När skogen avverkas och bebyggs för kulturmiljön får människors livskvalitet i området stå tillbaka i oacceptabelt hög grad.

Den naturvärdesinventering som Ekologigruppen genomfört 2015 är bristfällig och har inte redovisat de höga naturvärden som finns i skogen. Bl.a. har fem rödlistade och sårbara fågelarter utelämnats. Ekologigruppen uttalar i sin rapport också en osäkerhet avseende sin bedömning. Den genomförda trädinventeringen har också missat rödlistade arter som noterats i Artdatabanken av mykologen Mattias Andersson i samband med en privat svampinventering. Detaljplanen strider därför mot EU:s fågeldirektiv och artskyddsförordningen. En fördjupad naturinventering måste därför utföras för att fastställa de höga naturvärdena i detaljplaneområdet.

Tumba skogs kallkälla är inte omnämnd i Ekologigruppens naturinventeringsrapport från 2015. Kallkällan är beskriven sedan mitten av 1700-talet i Tumba sedelbruks historia och ska skyddas enligt kulturminneslagen. Nämnden har inte heller beaktat den information de lämnat i sitt granskningsyttrande avseende kallkällans självklara status som fornminne. Varken i naturvärdesinventeringen eller miljökonsekvensbeskrivningen har kallkällan beaktats som den vattenförekomst den utgör i enlighet med EU:s ramdirektiv för vatten.

Botkyrka kommun har utan att redovisa skälen i något dokument genomfört en ändring av den yttre skyddsgränsen för Segersjö vattentäkts skyddsområde genom att skicka in en ny karta till länsstyrelsen där den yttre skyddsgränsen på fastigheten FA1 har tagits bort. Detta gjordes i strid med länsstyrelsens förslag. I det slutliga beslutet från länsstyrelsen framgår emellertid att ändringen av skyddsgränserna endast avsåg fastigheten FA3. Något har således blivit mycket fel vid hanteringen av skyddsgränserna på 1990-talet. Detta kan få förödande konsekvenser för grundvattnet när en stadslig bebyggelse växer upp i Tumba skog. De anser att Segersjö vattentäkts yttre skyddszon ska återställas för att skydda grundvattnet och bevara de naturliga infiltrationsytorna i Tumba skog.

Riskerna för Segersjö vattentäkt är inte heller tillräckligt utredda. Exploateringen sker i vattentäktens inre skyddsområde. Den nya vägen i planområdet kommer ha en lutning på 10 % och måste saltas vintertid. Detta medför fara för grundvattnets kvalitet. Segersjö grundvattentäkt riskeras således genom exploateringen. Det har således inte tagits tillräcklig hänsyn till EU:s vattendirektiv. Försiktighetsprincipen ska också beaktas för att trygga en god hushållning av livsmedlet vatten.

Vid utskicket till länsstyrelsen i samrådsskedet utlämnades miljökonsekvensbeskrivningen. Länsstyrelsens bedömning av detaljplanen har således varit ofullständig då miljökonsekvensbeskrivningen saknas. I Geosigmas rapport saknas en beskrivning av risken med ökade vattenflöden även från närliggande kommunerna Södertälje och Salem i samband med 100-årsregn. Vid extremregn antas Tumbaåns

vattenflöden öka upp till och över dess kapacitetsgräns. Flöden därutöver kan utgöra risk för den närliggande banvallen för Västra Stambanan.

Risکانالysen inför antagandet av detaljplanen har också varit ofullständig och den översiktliga klimat- och sårbarhetsanalys som IVL Svenska Miljöinstitutet tog fram 2010-09-03 på uppdrag av Botkyrka kommun har inte använts som referens i utredningen. Av sårbarhetsanalysen framgår att kommunen bör undersöka hur kraftiga flöden i kulverten mellan Kvarnsjön och Tumbaån kan hanteras och utreda alternativa färdvägar för vattnet. Mot bakgrund av att Salem och Södertälje delar avrinning till Tumbaån med Botkyrka är det allvarligt att detaljplanen godkänts utan djupare studier enligt sårbarhetsanalysens rekommendationer. Att ingen av dessa grannkommuner, som kan komma att påverkas av planen, har getts tillfälle att yttra sig under i samrådsprocessen torde också vara ett lagstridigt formaliafel.

H och G har anfört i huvudsak följande till stöd för sin talan.

Med 550 nya bostäder kommer trafiken att öka märkbart även på Salems vägnät, som gränsar till Botkyrkas kommungräns, vilket är till uppenbar nackdel för Salems kommun. Sjön Uttran, vilket avvattnas via Tumbaån som delvis är kulverterad och har en dokumenterad kapacitetsbegränsning att ta emot ökande dagvattenflöden, är också delad recipient för yt- och regnvatten för kommunerna Botkyrka, Salem och Södertälje. Salems kommun delar också Uttrans grundvattenmagasin med Botkyrka kommun. Salem och Södertälje kommuner har trots detta inte fått tillfälle att yttra sig under samrådsprocessen. Salems och Södertälje kommun har således inte fått tillfälle att lämna synpunkter på detaljplanen beträffande grundvattenförekomsten trots att synpunkter och förslag från de närliggande kommunerna är av betydelse för detaljplanens utformning.

Å, Ä, K, L och X har i en skrift tillsammans anfört i huvudsak följande till stöd för sina överklaganden.

Till deras granskningsyttranden hade de bilagt en sammanställning av 60 kärlväxter och 55 svamparter, varav 5 arter är rödlistade, som återfunnits i Tumba skog. Detta indikerar att området har höga naturvärden. De har också identifierat ett antal rödlistade fågelarter som är nära hotade och dessutom förtecknade i internationell konvention eller EU-direktiv inom området. De återfunna fåglarna och svamparna finns registrerade i Artportalen/ Artdatabanken. De aktuella arterna finns inte noterade i kommunens naturvärdesinventering och således inte heller i miljökonsekvensbeskrivningen. Alla dessa arter är en integrerande del av skogen och de indikerar en gammal skog med höga rekreations- och utbildningsvärden. Detaljplanen har således antagits utifrån en bristfällig utredning, dvs. naturvärdesinventeringen och miljökonsekvensbeskrivningen som inte har redovisat de rödlistade arter som finns i Tumba skog.

Z har anfört i huvudsak följande till stöd för sin talan.

En utbyggnad av flerbostadshus och en infartsväg inom primär skyddszon för en dricksvattentäkt innebär en ökad risk för förorening och en negativ irreversibel påverkan av grundvattnet. Detta strider mot grundvattendirektivet 2006/118/EG.

Det finns inte något beslut om att ändra vattenskyddsgränsen i skogen på fastigheten FA1 i de beslutsunderlag han fått del av. Den äldre vattenskyddsgränsen som sträcker sig längre in i skogen på FA1 gäller fortfarande och den i detaljplanen angivna vattenskyddsgränsen är således felaktig.

Det bör göras en noggrannare undersökning beträffande Tumba skogs kalkkälla med dess källbäck och ett områdesskydd enligt förordningen 1998:1252 om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. bör inrättas. Kalkällan bör också omfattas av fornminnesskydd enligt kulturminneslagen eftersom den är kopplad till Tumba pappersbruks äldre verksamheter.

Han ifrågasätter också de svar som Botkyrka kommun har lämnat i samband med sitt granskningsutlåtande.

H, G, E, I, Å, Ä, K, L, C, D, N, Z, U, V, S och T har i en separat skrift även anfört bl.a. följande till stöd för sina överklaganden.

Detaljplanen, med en omfattande byggnation med hus och vägar i Tumba Skog, innebär ett betydande intrång för både människor och djur, särskilt för de som bor omedelbart i närheten av skogen. De kommer att drabbas av olägenhet och lida väsentlig skada av den antagna planen. De skäl som Botkyrka kommun har anfört till stöd för planen måste ställas mot det viktiga målet att reservera mark för friluftsliv i det tätortsnära samhället för att främja hälsa och välmående.

O, Q, P och R har anfört i huvudsak följande till stöd för sin talan.

Tumba skog är ett viktigt område där barn och vuxna kan slappna av och njuta av lugnet. Björkhaga skolas elever har också utövat idrott i skogen. Det byggs mycket i Tumba redan och det är svårt att köra bil in och ut ur Tumba redan idag. Vägarna i Tumba klarar inte mer. Kommunen har också ignorerat kallkällans betydelse.

DOMSKÄL

Rätt att överklaga

Rättsliga utgångspunkter

Beslut att anta en detaljplan får enligt 13 kap. 8 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, och 22 § förvaltningslagen (1986:223) överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot. För att någon ska vara berörd av ett beslut krävs det att beslutet angår denne på ett mer konkret sätt. Detta brukar uttryckas

som att beslutet ska påverka dennes rättsställning eller beröra ett intresse som denne har och som på något sätt erkänts av rättsordningen.

Av 13 kap. 11 § PBL framgår vidare att beslut om att anta en detaljplan endast får överklagas av den som före utgången av granskningstiden skriftligen har framfört synpunkter som inte har blivit tillgodosedda.

Enligt praxis anses beslut avseende detaljplaner angå ägare till de fastigheter som ligger inom planområdet eller som gränsar direkt till detta eller endast skiljs åt av en väg. Därutöver anses beslutet angå ägare till fastigheter och boende i nära grannskap, om de är särskilt berörda med hänsyn till arten och omfattningen av den aktuella åtgärden, natur- och trafikförhållandena på platsen m.m. (se t.ex. Mark- och miljööverdomstolens dom den 5 november 2015 i mål P 3455-15).

Av 13 kap. 12 § PBL framgår att en sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk för verksamheter eller åtgärder som anges i 4 kap. 34 § PBL.

Av 16 kap. 13 § miljöbalken framgår att överklagbara domar och beslut får överklagas av en ideell förening eller annan juridisk person som enligt sina stadgar har till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen. För att få överklaga domar och beslut ska föreningen ha bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år och ha minst 100 medlemmar eller på annat sätt visa att verksamheten har allmänhetens stöd. Av förarbetena till bestämmelserna framgår vidare att en förutsättning för talerätt är att naturskydds- eller miljöskyddsintresset ska vara det dominerande för att en organisation ska kunna tillerkännas talerätt enligt bestämmelsen. Det är inte tillräckligt att ha sådana intressen inskrivna i exempelvis föreningsstadgar för att talerätt ska komma i fråga utan de nämnda intressena ska vara det huvudsakliga skälet till varför organisationen existerar och den ska också ha verkat för dessa intressen (se prop. 2009/10:184 s. 76).

Uttrans fastighetsägareförening

Uttrans vattenvårdsgrupp är inte en fristående juridisk person med egen process-behörighet, utan en arbetsgrupp inom Uttrans fastighetsägareförening. Mark- och miljödomstolen uppfattar därför vattenvårdsgruppens överklagande som att det är Uttrans fastighetsägareförening som för talan i målet.

Uttrans fastighetsägareförening äger inte någon fastighet i eller i direkt anslutning till planområdet. Det har inte heller framkommit några uppgifter om att beslutet att anta detaljplanen påverkar föreningens rättsliga ställning eller rör ett intresse som föreningen har och som på något sätt har erkänts av rättsordningen. Föreningen har därför inte rätt att överklaga beslutet med stöd av 13 kap. 8 § PBL.

Mark- och miljödomstolen har därmed att pröva om Uttrans fastighetsägareförening har rätt att överklaga antagandebeslutet med stöd av 13 kap. 12 § PBL och 16 kap. 13 § miljöbalken. Föreningen uppfyller kraven i 16 kap. 13 § miljöbalken avseende associationsform, verksamhetstid och antal medlemmar. Frågan är då om föreningen har till ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen. Föreningen har gett in stadgar av vilka det endast framgår att föreningen har till uppgift att bevaka och tillvarata föreningsmedlemmarnas intressen. Även om föreningen har en arbetsgrupp som arbetar med miljöfrågor står det enligt domstolen klart att tillvaratagande av naturskydds- och miljöskyddsintressen inte är det huvudsakliga ändamålet med föreningens verksamhet. Domstolen bedömer därför att föreningen inte är en sådan ideell förening som har rätt att överklaga med stöd av 13 kap. 12 § PBL och 16 kap. 13 § miljöbalken. Föreningens överklagande ska därför avvisas.

M

Mvarken äger någon fastighet eller bor i eller i anslutning till planområdet. Det har inte framkommit några omständigheter som innebär att beslutet att anta detaljplanen påverkar hans rättsliga ställning eller rör ett intresse som han har och som har erkänts av rättsordningen. Mark- och miljödomstolen bedömer därför

att M inte är berörd av detaljplanen. M har inte heller skriftligen framfört synpunkter på planen som inte har blivit tillgodosedda före utgången av granskningstiden. M har därför inte rätt att överklaga beslutet att anta detaljplanen. Hans överklagande ska därför avvisas.

Övriga klagande

Mark- och miljödomstolen bedömer att övriga klagande är berörda av detaljplanen på ett sådant sätt att de har rätt att överklaga beslutet att anta planen.

Mark- och miljödomstolens bedömning i sak

Rättsliga utgångspunkter

Det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten (1 kap. 2 § PBL). Det är alltså kommunen som, inom vida ramar, avgör hur bebyggelsemiljön ska utformas i kommunen.

Den myndighet som prövar ett överklagande av ett beslut att anta en detaljplan ska endast pröva om det överklagade beslutet strider mot någon rättsregel på det sätt som klaganden har angett eller som framgår av omständigheterna (13 kap. 17 § PBL). Om myndigheten vid prövningen bedömer att beslutet strider mot en rättsregel ska beslutet upphävas i sin helhet. Annars ska beslutet fastställas i sin helhet. Delvis upphävande eller ändringar av beslutet får endast göras om kommunen har medgett det eller om det är fråga om ändringar av ringa betydelse.

Mark- och miljödomstolens prövning stannar i många fall vid en bedömning av om beslutet att anta en detaljplan ligger inom ramen för det handlingsutrymme som reglerna i PBL ger kommunen. Hänsyn ska tas till både allmänna och enskilda intressen (2 kap. 1 § PBL). Vid en avvägning mellan dessa intressen ska skälig hänsyn tas till bl.a. befintliga bebyggelse-, äganderätts- och fastighetsförhållanden som kan inverka på planens genomförande (4 kap. 36 § PBL). De avvägningar som

kommunen har gjort mellan olika samhällsintressen blir, om kommunen har hållit sig inom sitt handlingsutrymme, inte föremål för överprövning (Mark- och miljööverdomstolens avgörande MÖD 2014:12).

Planläggning av mark- och vattenområden får inte ske så att den avsedda användningen medför en sådan påverkan på omgivningen som innebär fara för människors hälsa och säkerhet eller betydande olägenhet på annat sätt (2 kap. 9 § PBL).

Formella brister i samband med planarbetet

Det har anförts att Botkyrka kommun borde ha haft samråd med Salems kommun och Södertälje kommun, eftersom detaljplanen kommer att påverka de kommunerna genom ökad trafik och tillrinning av dagvatten till sjön Uttran, som är gemensam recipient för yt- och regnvatten från kommunerna.

I arbetet med att ta fram en plan ska kommunen enligt 5 kap. 11 § första stycket 1 PBL samråda med bl.a. de kommuner som berörs. Mark- och miljödomstolen anser att det inte har framkommit några omständigheter som gör att detaljplanen kan antas påverka Salems kommun och Södertälje kommun i någon beaktansvärd utsträckning. Det finns därför inte därför skäl att upphäva planen med anledning av vad som anförts om att samråd inte skett med dessa kommuner.

Det har vidare anförts att Botkyrka kommun har förvanskat och utelämnat vissa granskningsyttranden i samband med granskningsutlåtandena och att kommunen inte har beaktat de synpunkter som har kommit in under samrådet.

Kommunen ska enligt 5 kap. 17 och 23 §§ PBL redovisa de synpunkter som kommit in under samråds- och granskningstiden samt kommunens förslag med anledning av synpunkterna. Kommunen har således en skyldighet att redogöra för och bemöta de synpunkter som lämnats på planförslaget under samråds- och granskningstiden. Detta innebär emellertid inte att kommunen är skyldig att beakta dessa synpunkter vid utformningen av planen.

Mark- och miljödomstolen anser att kommunen på ett godtagbart sätt har redogjort för och bemött de synpunkter som framförts under samråds- och granskningstiden. Kommunen har också redogjort för de överväganden kommunen har gjort med anledning av yttrandena. Det finns därför inte skäl att upphäva detaljplanen på grund av vad som anförts om att kommunen har brustit i hanteringen av samråds- och granskningsyttrandena eller att kommunen inte har beaktat klagandenas synpunkter i samband med samråd och granskning av planen.

Inte heller i övrigt har det framkommit några brister i kommunens handläggning av planärendet som medför att beslutet att anta detaljplanen inte kan godtas. Mark- och miljödomstolen anser därför att beslutet inte ska upphävas på grund av vad som anförts om formella brister vid handläggningen av planärendet.

Kritik mot miljökonsekvensbeskrivningen

Det har anförts att miljökonsekvensbeskrivningen har gjorts utifrån ett otillräckligt underlag och invänts att exploatören har varit både uppdragsgivare och finansiär för dess upprättande.

Miljökonsekvensbeskrivningen har upprättats av en i förhållande till exploatören extern aktör, Ekologigruppen AB. Den omständigheten att exploatören är uppdragsgivare och den som har finansierat arbetet med miljökonsekvensbeskrivningen utgör inte skäl för att ifrågasätta dess innehåll. Det har inte heller framkommit några konkreta uppgifter som visar att underlaget till miljökonsekvensbeskrivningen varit så bristfälligt att den inte kan ligga till grund för en bedömning av detaljplanen. Mark- och miljödomstolen anser därför att invändningarna om hur miljökonsekvensbeskrivningen har tagits fram inte utgör skäl för att upphäva planen.

Påverkan på Tumba skogs kalkkälla

Flera klagande har invänt mot detaljplanen med hänvisning till dess påverkan på Tumba skogs kalkkälla och ansett att kalkkällan borde få status som fornminne och

skyddas som dricksvattenförekomst. Mark- och miljödomstolen kan inom ramen för den överklagade detaljplanen endast pröva frågan om planen ska upphävas eller fastställas. Domstolen kan således inte pröva om det finns förutsättningar för att ge källkällan status som fornminne.

Länstyrelsen har bedömt att Tumba skogs källkälla varken utgör en lagskyddad vattentäkt eller är ett lagskyddat fornminne. Mark- och miljödomstolen har inte anledning att frånga denna bedömning. Planförslaget har vidare anpassats för att källkällan inte ska påverkas av bebyggelsen genom att avsätta det aktuella området till parkmark. Det framgår också att området där källan finns i dagsläget är privatägt, men att marken i samband med planens genomförande kommer att överföras till kommunen för att förvalta marken och att samhällsbyggnadsförvaltningen vid bygglovsprövningen kommer att bevaka så att källkällan inte påverkas negativt av exploateringen. Planen innebär således att Tumba skogs källkälla kommer att bevaras. Vad klagandena anfört i denna del utgör därför inte skäl för att upphäva detaljplanen.

Påverkan på naturvärden och skyddsvärda arter

Flera klagande har anfört att valet av plats är olämpligt med hänsyn till dess naturvärden, att den naturvärdesinventering som genomförts har förbisett viktiga områden och missat viktiga naturvärden och skyddsvärda arter samt att planen strider mot artskyddsförordningen (2007:845).

Även om PBL inte kräver att bestämmelserna om artskydd beaktas i ett ärende om detaljplan måste regelsystemet anses förutsätta att den information som krävs i dessa avseenden finns tillgänglig i ett ärende om detaljplan, genom en miljökonsekvensbeskrivning eller, om det är tillräckligt, genom utredning i enklare form. Ett bristfälligt beslutsunderlag kan vara skäl för att ett beslut att anta en detaljplan inte kan godtas (se bl.a. RÅ 2005 ref. 44 och MÖD 2014:4).

Naturvärdesinventeringen har utförts enligt SIS-standard (SS 199000:2014), nivå översiktlig med tillägget att även ”naturvärdesklass 4 – vissa naturvärden” registrerades. Av naturvärdesinventeringen framgår att Tumba skog är ett område som både rymmer värdefulla naturmiljöer och fungerar som rekreationsskog för närboende och närliggande skol- och förskoleverksamheter. Det framgår också att naturvärdesinventeringen genomfördes under tidig sommar, vilket gör att det finns en viss osäkerhet i värdebedömningen eftersom vissa naturvärden och artgrupper är lättare att kartlägga vid andra årstider och kan ha förbisetts, framför allt gäller det svampar som bedöms kunna utgöra en särskilt viktig grupp av naturvårdsarter i flera av de avgränsade naturvärdesobjekten. En expertbedömning har gjorts av delområdenas potential att hysa värdearter och delområdena har därefter med hänvisning till försiktighetsprincipen tilldelats det högsta värde det bedöms ha potential för.

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att planen bedöms medföra märkbart negativa konsekvenser på planens naturområden, små negativa konsekvenser för skyddsvärda arter under förutsättning att hänsyn tas till värdefulla tallar samt små till märkbara negativa konsekvenser för ekologiska samband i området. Det framgår vidare att det inom planområdet förekommer fågelarter, blåsippa och troligen fladdermöss som är fridlysta enligt 4 § artskyddsförordningen. De arter som omfattas av artskyddsförordningen eller som finns upptagna i EU-direktiv bedöms dock troligen inte påverkas på ett sådant sätt att deras populationer skadas eftersom det även fortsatt kommer finnas sammanhängande skogsområden. Det framgår också att dispens enligt artskyddsförordningen måste sökas eftersom blåsippa finns i området. Planen bedöms möta ett antal svårigheter, främst kopplat till hanteringen av vattenmiljö, intrång i värdefull natur- och rekreationsmiljö och risk. Sammantaget bedöms valet av plats emellertid vara lämpligt.

Mark- och miljödomstolen bedömer att utredningen om planens påverkan på naturvärdena i området, genom naturvärdesinventeringen och miljökonsekvensbeskrivningen, är tillräckligt väl underbyggd för att kunna ligga till grund för en bedömning i målet. Det är därför inte nödvändigt att utföra ytterligare utredningar i detta avseende. Det finns inte heller skäl att ifrågasätta miljökonsekvensbeskrivningens

bedömning att valet av plats för den planerade bebyggelsen är lämplig även med beaktande av platsens naturvärden. Beträffande arten blåsippa har det inte framkommit att det finns en sådan risk för påverkan på artens bevarandestatus att detaljplanen strider mot artskyddsförordningen. Domstolen anser även i övrigt att kommunen har hållit sig inom kommunens handlingsutrymme att göra överväganden rörande platsens naturvärden och hur marken ska användas. Det finns därför inte skäl att upphäva detaljplanen med anledning av dess påverkan på naturvärden och skyddsvärda arter i området.

Dagvattenhantering och påverkan på Segersjö dricksvattentäkt

Det har anförts att dagvattenutredningen är otillräcklig och att ökade dagvattenutsläpp som går direkt eller indirekt till ytvattenrecipienterna från den planerade bebyggelsen i Tumba Skog riskerar att påverka Segersjö dricksvattentäkt.

I samband med planläggning ska enligt 2 kap. 5 § PBL bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bl.a. jord-, berg- och vattenförhållandena, möjligheterna att ordna vattenförsörjning och avlopp samt möjligheterna att förebygga vattenföroreningar. Hur dagvattnet omhändertas är viktigt för att uppnå en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna. Kommunen ska i planhandlingarna klargöra förutsättningar att hantera dagvattnet.

Kommunen har tagit fram en dagvattenutredning, daterad 2017-03-10, i vilken frågor om hantering av dagvatten inom planområdet behandlas. Utredningen har ingått som ett underlag inför framtagandet av detaljplanen. Det har inte framkommit några konkreta uppgifter som visar att underlaget för dagvattenutredningen är så bristfälligt att utredningen inte kan ligga till grund för bedömningen av om det finns förutsättningar för att hantera det dagvatten som uppkommer inom planområdet.

I detaljplanen redovisas ett område som får användas för ett underjordiskt magasin. Det anges vidare att inom vattenskyddsområde sker grundläggning endast med

tätskikt samt att tak- och släckvatten inom vattenskyddsområdet ska ledas i täta system ut från vattenskyddsområdet.

Det har enligt mark- och miljödomstolens bedömning inte framkommit några konkreta omständigheter som talar för att det inte skulle vara möjligt att genomföra nödvändiga åtgärder för att hantera dagvattnet inom planområdet enligt vad som framgår av detaljplanen, dagvattenutredningen och miljökonsekvensbeskrivningen. Kommunen har genom planhandlingarna visat att det finns förutsättningar för att hantera det dagvatten som uppkommer i planområdet. Det finns därför inte skäl för att upphäva detaljplanen med anledning av vad som anförts om omhändertagande av dagvatten.

Mark- och miljödomstolen anser vidare att det inte finns skäl att upphäva detaljplanen med anledning av vad klagandena anført om att det skett felaktigheter vid avgränsning av vattenskyddsområdet.

Miljö kvalitetsnormer för närliggande vattendrag och sjöar samt risk för översvämningar

Det har anförts att ökade dagvattenutsläpp som går direkt eller indirekt till ytvattenrecipienterna från den planerade bebyggelsen i Tumba Skog riskerar att påverka Segersjö dricksvattentäkt och försämra möjligheten att klara miljö kvalitetsnormerna för Utterkalven och Tumbaån. Det har också anförts att en ökad mängd dagvatten som inte infiltreras i marken till följd av den planerade exploateringen kommer bidra till en ökad risk för översvämningar för fastigheterna kring sjön Uttran.

Av dagvattenutredningen framgår följande. Den föreslagna lösningen för dagvattenhantering ger en samlad reningseffekt som sänker föroreningskoncentrationerna till nivåer i samma storleksordning som före exploateringen. Eftersom allt dagvatten planeras att tas omhand och infiltrera ned till grundvattnet förväntas det inte heller bli någon större skillnad i den totala grundvattenbildningen till följd av exploateringen, även om lokala skillnader kan förekomma. Den planerade exploateringen

bedöms därför inte medföra någon försämrad status för grundvattenförekomsten eller ytvattenrecipienterna. Även av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att de föreslagna dagvattenåtgärderna, om de genomförs, bedöms vara tillfredsställande och att den föreslagna exploateringen förväntas medföra små negativa konsekvenser innanför skyddszonen för vattenskyddsområdet och för grundvattnet.

Mark- och miljödomstolen har ovan bedömt att underlaget för dagvattenutredningen och miljökonsekvensbeskrivningen inte varit så bristfälligt att dessa inte kan läggas till grund för bedömningen av planen. Det har inte heller lagts fram några konkreta omständigheter som motsäger de bedömningar som gjorts i dagvattenutredningen och miljökonsekvensbeskrivningen avseende den planerade exploaterings påverkan på Segersjö dricksvattentäkt. Domstolen har därför inte anledning att ifrågasätta kommunens bedömningar i dessa delar. Det som anförts om påverkan på dricksvattentäkten utgör därför inte skäl att upphäva detaljplanen.

Frågor om huruvida en detaljplan kan antas medföra att en miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs eller om en plan blir olämplig med hänsyn till risken för översvämning bevakas under planprocessen i första hand av länsstyrelsen i sin funktion som regional planmyndighet och vid länsstyrelsens tillsyn enligt bestämmelserna i 11 kap. PBL. Länsstyrelsen har beslutat att inte överpröva beslutet att anta detaljplanen. Att länsstyrelsen har bedömt att en plan är godtagbar i en fråga som länsstyrelsen ska bevaka som regional planmyndighet innebär i många fall att det inte finns skäl för den överprövande domstolen att, på talan av enskilda, frånga den bedömningen. Det finns dock inget som hindrar att den överprövande myndigheten gör en annan bedömning, t.ex. om underlaget är bristfälligt (se MÖD 2013:47 och MÖD 2014:12).

Länsstyrelsen har den 14 mars 2018 beslutat att inte överpröva detaljplanen enligt 11 kap. 10 § PBL. Det innebär bl.a. att länsstyrelsen har beslutat att inte ingripa för att tillgodose en miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken eller för att planen anses vara olämplig med hänsyn till risken för översvämning. Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår också att vattenflödena utanför skyddszonen för vatten-

skyddsområdet kan hållas i nivå med dagens och att föroreningar kan ligga under rekommenderade riktvärden med hjälp av de föreslagna dagvattenåtgärderna.

Mark- och miljödomstolen anser vid en samlad bedömning att det inte framkommit skäl att göra en annan bedömning än länsstyrelsen när det gäller påverkan på miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken eller risken för översvämningar. Det finns därför inte heller skäl att upphäva detaljplanen på grund av vad klagandena anfört i dessa delar.

Planområdets värde för rekreation

Flera klagande har anfört att Tumba skog har höga rekreativvärden och att området är bäst lämpat för att fungera som rekreationsskog.

Det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten i den egna kommunen. Kommunen har därför ett betydande handlingsutrymme vid avvägningar av hur marken i den egna kommunen ska användas. Kommunens ställningstaganden i dessa frågor väger därför också tungt vid domstolens prövning. Att planområdet för närvarande är allemansrättsligt tillgängligt naturområde och nyttjas för rekreation utgör inte i sig något hinder mot den planerade bebyggelsen. Intresset av att bevara naturen på platsen och möjligheten till rekreation ska vägas mot intresset av att uppföra bostäder i området.

Av planbeskrivningen framgår att Tumba skog bedöms ha höga rekreativa värden och att detaljplanen medför att ungefär en tredjedel av skogen tas i anspråk. Planen har emellertid under planprocessen anpassats för att minska det intrång som planen innebär i de viktigaste rekreativa strukturerna i området. Planen innebär också att flera av de befintliga skogsstigarna i området bevaras och att nya stigar skapas för att koppla samman den befintliga bebyggelsen med det kvarvarande naturområdet. Vid en samlad bedömning anser mark- och miljödomstolen därför att kommunen har hållit sig inom ramen för sitt handlingsutrymme vid avvägningen mellan de

motstående intressena av att använda planområdet för bostäder och att behålla området för dess natur- och rekreationsvärden.

Sammanfattning

Mark- och miljödomstolen bedömer att kommunen har handlagt planärendet på ett formellt riktigt sätt och hållit sig inom det handlingsutrymme som kommunen har vid detaljplaneläggning. Vid en avvägning mellan de enskilda och allmänna intressen som klagandena har fört fram och de intressen som planen syftar till att tillgodose, anser domstolen att det som klagandena anfört inte utgör tillräckliga skäl för att upphäva beslutet att anta detaljplanen. Ett genomförande av detaljplanen kan inte anses medföra betydande olägenheter för någon av de klagande. Det har sammanfattningsvis inte framkommit någon omständighet som utgör skäl att upphäva beslutet. Överklagandena ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (MMD-02)

Överklagande senast den 4 april 2019.

Anders Lillienau

Maria Bergqvist

I domstolens avgörande har rådmannen Anders Lillienau och tekniska rådet Maria Bergqvist deltagit. Beredningsjuristen Emil Carlborg har handlagt målet.